

พัฒนาการของวิชาอุตสาหกรรมศิลป์

ความหมาย

พัฒนาการของอุตสาหกรรมศิลป์ (The Development of Industrial Arts) หมายถึง ความเป็นมาของอุตสาหกรรมศิลป์ ตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงสมัยปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุมงานช่างต่างๆ เช่น งานไม้ งานช่างยนต์ งานเครื่องปั้นดินเผา งานไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ งานโลหะ และงานศิลปหัตถกรรม เป็นต้น

สมัยตั้งโรงเรียนครั้งแรก

ในอดีตที่ยังไม่มีโรงเรียนมีการเรียนการสอนช่างต่างๆ เพื่อประกอบอาชีพ เช่น ช่างปั้น ช่างหล่อ ช่างทอ ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ช่างกลึง ช่างโลหะ จักสาน และอื่นๆ โดยสอนกันตามวัดและตามบ้าน มีพระภิกษุเป็นผู้สอนพระภิกษุ สามเณรและศิษย์วัด หรือพ่อแม่ที่มีอาชีพช่างต่างๆ สอนบุตรหลานของตนเองตามบ้าน จนสามารถทำอาชีพช่างตามพ่อแม่ได้

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2414 ในพระบรมมหาราชวัง ความมุ่งหมายเพื่อฝึกคนเข้ารับราชการ จนกระทั่ง พ.ศ. 2427 จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรเป็นครั้งแรกที่วัดมหรณพาราม มีความมุ่งหมายเพื่อสอนหนังสือ มิได้สอนวิชาช่างแต่อย่างใด

สมัยประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ

ในปี พ.ศ. 2441 ได้ประกาศให้ใช้โครงการศึกษาชาติ 2441 เป็นฉบับแรก ในโครงการศึกษานี้ได้จัดให้มีการเรียนสามัญและการศึกษาพิเศษสำหรับไปประกอบอาชีพ คือ โรงเรียนพิเศษ หรือ โรงเรียนอาชีวศึกษา โดยสอนวิชาหัตถกรรม กสิกรรม และคฤหกิจ แต่ยังมีได้จัดตั้งหลายแห่งนัก

ต่อมา พ.ศ. 2445 ได้ประกาศใช้ โครงการศึกษาชาติ 2445 ในโครงการนี้ได้แบ่งการศึกษาสายสามัญถึง 4 ระดับ สายอาชีวะเป็น 3 ระดับ และในปี พ.ศ. 2454 มีการจัดงานศิลปหัตถกรรมของนักเรียนซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่โรงเรียนสวนกุหลาบเพื่อจะแนะนำชักจูงให้เด็กชายหญิงเอาใจใส่ฝึกหัดศิลปหัตถกรรม ซึ่งเป็นทางเลี้ยงชีพต่างๆ เพื่อที่จะกันการที่เด็กทั้งหลายพากันนิยมในการเป็นเสมียนให้น้อยลง เนื่องจากในช่วงนี้เด็กนิยมการเป็นเสมียนกันมาก และในปีนี้ได้มี หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2454 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีวิชา วาดเขียน การฝีมือ วิชาเพาะปลูก และ วิชาค้าขาย ด้วย

พ.ศ. 2456 ได้ประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ 2456 โดยจัดการศึกษาเป็น 2 สาย คือ สายสามัญและอาชีวศึกษา มีหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2456 ได้ขยายการประถมศึกษาเป็น 5 ปี โดยเรียนวิชาสามัญ 3 ปี วิชาชีพ 2 ปี มีการจัดตั้งโรงเรียนสอนวิชาชีพขึ้นด้วย คือ โรงเรียนเพาะช่าง และ โรงเรียนพาณิชยการ และมี หลักสูตรมัธยมตอนต้น พ.ศ. 2456 ในหลักสูตรนี้มีการเรียนการสอน วิชาวาดเขียน ด้วย

ในปี พ.ศ. 2458 ได้ประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ 2458 ซึ่งคล้าย โครงการศึกษาชาติ 2445 คือมีทั้งสายสามัญและสายอาชีวะ

พ.ศ. 2460 ได้มีการจัดสอนวิชาด้านหัตถกรรมเพิ่มขึ้นในโรงเรียนต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด รวม 24 โรงเรียน และในปีนี้ได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู กสิกรรมแห่งแรกขึ้นที่บริเวณหอวัง โดยเป็นแผนกหนึ่งของโรงเรียนข้าราชการพลเรือน และโรงเรียนนี้ได้โยกย้ายหลายต่อหลายครั้ง และออกไปต่างจังหวัด สุดท้ายในปี พ.ศ. 2475 ได้ย้ายไปตั้งที่นครราชสีมา

พ.ศ. 2464 ได้ประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ 2464 ซึ่งคล้าย โครงการศึกษาชาติ 2448 ขณะนี้ได้มีมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้จะเข้ามหาวิทยาลัยได้นั้นอาจมาจากสายสามัญหรือสายอาชีวะก็ได้ ระดับประถมศึกษาศึกษานั้นผู้จบประถม 3 แล้ว ถ้าไม่เรียนต่อสายสามัญชั้นมัธยม จะต้องเรียนประถมอาชีวศึกษาอีก 2 ปี ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ วิชาหัตถกรรมและเกษตรกรรม

สมัยประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. 2475 มีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 ซึ่งมีแนวการจัดการศึกษาแบ่งเป็นสามส่วนให้เหมาะสมคือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา พลศึกษา ประเภทของการศึกษาแบ่งเป็นสามัญศึกษา และวิสามัญศึกษา สามัญศึกษา เป็นความรู้พื้นฐานโดยทั่วไป วิสามัญศึกษา หรือ การศึกษาวิชาชีพ ก็จัดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็น เช่น วิชากลสิกรรม หัตถกรรม และ พาณิชยกรรม อันเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ

พ.ศ. 2475 นี้ได้มีการริเริ่มฝึกอบรมลูกหลานไทยให้มีความรู้ทางด้านช่างกล โดยได้ตั้งโรงเรียนช่างกลขึ้นที่ตรอกกัปตันบุช สี่พระยา มีสอนงานช่างตีเหล็ก ช่างปรับ ช่างกลโรงงาน และช่างเครื่องยนต์

พ.ศ. 2479 มีการประกาศใช้ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 โดยจัดระดับชั้นการศึกษาในสายสามัญศึกษา แบ่งเป็นประถมศึกษา 4 ปี เป็นการศึกษาภาคบังคับ จากนั้นจะศึกษาต่อมัธยมต้น 3 ปี มัธยมปลาย 3 ปี และเตรียมอุดมอีก 2 ปี แล้วไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ ถ้าจะศึกษาต่อในโรงเรียนอาชีวะก็ได้ เมื่อศึกษาจบประถมศึกษา มัธยมต้น หรือมัธยมปลาย

ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาที่หลายหลายขึ้น เช่น โรงเรียน

ช่างกล โรงเรียนการช่างสตรี โรงเรียนเย็บเสื้อผ้า โรงเรียนช่างไม้ โรงเรียนช่างเย็บหนัง โรงเรียนช่างทอ โรงเรียนเกษตรกรรม และ โรงเรียนช่างโลหะ เป็นต้น

พ.ศ. 2494 มีการประกาศใช้ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 โดยกำหนดให้มืองค์สี่แห่งการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และ หัตถศึกษา เมื่อเด็กสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาแล้วจะศึกษาต่อทางอาชีพได้ คือ มัธยมอาชีวศึกษาตอนต้น 3 ปี ตอนปลาย 3 ปี และอาชีวศึกษาชั้นสูงอีก 3 ปี

พ.ศ. 2496 วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2503 มีการประกาศใช้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 และได้เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา คือ ระดับประถมศึกษา มี 7 ปี แบ่งเป็นประโยคประถมศึกษาตอนต้น 4 ชั้น และตอนปลาย 3 ชั้น ระดับมัธยมศึกษาแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 สาย ได้แก่ สายสามัญ 3 ชั้น สายอาชีพ มี 1 - 3 ชั้น ส่วนประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย แบ่งออกเป็น 2 สาย ได้แก่ สายสามัญ 2 ชั้น และสายอาชีพมี 1 - 3 ชั้น

สำหรับโครงสร้างของหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2503 ได้จัดให้มีวิชา ศิลปปฏิบัติ ซึ่งมีเนื้อหาวิชาที่หลากหลายเช่นการตัดพับฉีกกระดาษ การทำสมุดภาพ การตกแต่งห้องเรียน การปั้นดินและวัสดุอื่น ๆ การพิมพ์แบบที่ทำด้วยสบู่ มันทะม ละกะกอ การประดับกระดาษเป็นรูปต่างๆ การประดิษฐ์ของเล่นของใช้จากวัสดุพื้นเมือง การเย็บ ปัก ถักร้อย งานช่างไม้เบื้องต้น งานบัดกรีเบื้องต้น การปลูกไม้ประดับ การทำสวนดอกไม้ และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ส่วนหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2503 ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งมีหมวดวิชา ศิลปปฏิบัติ เป็นหมวดหนึ่งใน 8 หมวด ในหมวดวิชา ศิลปปฏิบัติ แบ่งเป็นวิชาย่อยๆ 4 วิชา คือ อุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ คหกรรมศิลป์ และ ธุรกิจศิลป์ สำหรับ อุตสาหกรรมศิลป์ มีเนื้อหาวิชา เกี่ยวกับงานออกแบบเขียนแบบ งานเครื่องปั้นดินเผา งานไม้ งานโลหะ งานไฟฟ้า และวิทยุ งานช่างยนต์ งานประดิษฐ์เครื่องใช้ต่างๆ เกษตรกรรมศิลป์ มีเนื้อหา วิชาเกี่ยวกับการปลูกผัก การทำสวน การตอนการต่อกิ่งต้นไม้ การเลี้ยงสัตว์ต่างๆ คหกรรมศิลป์ มีเนื้อหา วิชาเกี่ยวกับงาน อาหาร การตัดเย็บเสื้อผ้า การเย็บปักถักร้อย ธุรกิจศิลป์ มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับงานพิมพ์ ดิจิต การคิดลูกคิด การขายสินค้า และการทำบัญชี เป็นต้น

และหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2503 มี ศิลปะหรือการช่าง โดยให้เลือกเรียนศิลปะ หรือการช่าง สำหรับ การช่าง ให้เรียนหัวข้อการเขียนแบบและออกแบบ และเลือกเรียนหัวข้ออื่นอีก 1 หัวข้อ เช่น เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ งานโลหะ งานถักทอ เครื่องจักร และเครื่องเคลือบโลหะ เป็นต้น

พ.ศ. 2509 วิทยาลัยครูพระนคร เปิดการเรียน การสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงสาขา วิชาอุตสาหกรรมศิลป์ เพื่อผลิตครูอุตสาหกรรมศิลป์

เมื่อปี พ.ศ. 2510 มีโครงการจัดโรงเรียนมัธยม แบบประสมขึ้น เค้ำโครงหลักสูตรโรงเรียนมัธยมแบบ ประสม ประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2510 ได้ กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งมีหมวดวิชาศิลปปฏิบัติ เป็นหมวดหนึ่งใน 8 หมวด และในหมวดวิชาศิลปปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 แขนง คือ อุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรม ศิลป์ ธุรกิจศิลป์ และ คหกรรมศิลป์ เช่นกัน

พ.ศ. 2511 วิทยาลัยครูพระนครร่วมกับวิทยาลัย วิชาการศึกษา ประสานมิตร เปิดการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ และได้พัฒนาเรื่อยมาตามการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยี คือเปลี่ยนชื่อเป็น สาขาเทคโนโลยี อุตสาหกรรม

ต่อมาคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตร สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาการออกแบบ อุตสาหกรรม

พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา ซึ่งต่อมาได้รับพระราชทานชื่อใหม่ว่า “สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล” ได้เปิดการเรียนการสอน หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรม เพื่อ ผลิตครูอุตสาหกรรมศิลป์

พ.ศ. 2520 มีการประกาศใช้ แผนการศึกษาแห่ง ชาติ พ.ศ. 2520 มีสาระที่เกี่ยวกับวิชาชีพคือ การ เรียนการสอนทั้งสามัญศึกษาและอาชีวศึกษา ด้รับ การจัดให้ประสมประสานกันทุกระดับ โดยให้เรียน วิชาชีพที่เหมาะสมแก่วัยทุกชั้นเรียนทุกระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา รวมทั้งการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พ.ศ. 2521 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ หลักสูตรใหม่ คือหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พ.ศ. 2521 และได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร เป็น 5 กลุ่ม มีกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นกลุ่มหนึ่งใน 5 กลุ่ม สำหรับกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ มีเรื่อง สำคัญ 3 เรื่อง คือ งานประดิษฐ์และงานช่าง งานบ้าน งานเกษตร ส่วนชั้น ป. 5 - 6 มีกลุ่มประสบการณ์พิเศษ เพิ่มเป็นกลุ่มที่ 5 จะต้องเลือกเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งใน 2 วิชา คือ วิชาภาษาอังกฤษและวิชาชีพเกี่ยวกับการ ดำรงชีวิต ซึ่งมีเรื่องให้เลือกเรียนหลากหลาย เช่น งาน ไม้ งานโลหะ งานประดิษฐ์ งานตัดเย็บเสื้อผ้า งาน เกษตร เป็นต้น

ส่วนโครงสร้างของหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ได้กำหนดให้มี 5 กลุ่มวิชา มีกลุ่มวิชาการงานและอาชีพเป็นกลุ่มวิชาหนึ่งใน 5 กลุ่มวิชา ในกลุ่มวิชาการงานและอาชีพแบ่งออกเป็น วิชาการงาน ซึ่งมีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับงานช่างในบ้าน วิชาอาชีพ (เลือก) มีวิชาอาชีพให้เลือก เช่น งานไม้ งานไฟฟ้า งานโลหะ งานยนต์ และ งานหัตถกรรม เป็นต้น

ในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2521 ได้แบ่งโครงสร้างของหลักสูตรออกเป็นวิชาบังคับกับ วิชาเลือก สำหรับ วิชาบังคับ มี 2 ส่วน คือ วิชาสามัญ กับ วิชาพื้นฐานวิชาอาชีพซึ่งในวิชาพื้นฐานวิชาชีพนี้มีสาขาให้เลือกคือ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม ส่วนวิชาเลือก แบ่งออกเป็นสายวิชาการกับสายอาชีพ ในสายอาชีพนี้มีให้เลือกคือ ศิลปกรรม ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม

พ.ศ. 2532 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน ร่วมกับวิทยาลัยครูพระนคร เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2532

ต่อมาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิตสาขาศิลปอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาอุตสาหกรรม และ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดการเรียนการสอน หลักสูตรวิทยา

ศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการอุตสาหกรรม และ การจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม

พ.ศ. 2535 มีการประกาศใช้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีสาระที่เกี่ยวกับ การศึกษาวิชาชีพ ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในการประกอบอาชีพอิสระและรับจ้าง รวมทั้งสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาวิชาชีพ อาจจัดในรูปแบบต่างๆ ทั้งในประเภทในโรงเรียน หรือนอกโรงเรียน การจัดการศึกษาวิชาชีพในระบบโรงเรียน เป็นการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกันแต่ละระดับของการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาส่วนการจัดการศึกษาวิชาชีพนอกโรงเรียน เป็นการอบรมวิชาชีพเฉพาะด้านในระยะสั้น สำหรับผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มเติม

พ.ศ. 2541 สถาบันราชภัฏพระนคร เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม และต่อมาได้เปิดการเรียนการสอน หลักสูตร ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต(ป.ร.ค.) (การจัดการเทคโนโลยี) เพื่อผลิตบุคลากรระดับสูงในการแก้ปัญหาและพัฒนางานของการจัดการเทคโนโลยี

ต่อมาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาการบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษาและสาขาธุรกิจอุตสาหกรรมเทคนิคศึกษา และได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมคุณวุฒิบัณฑิตสาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และ สาขาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา สถาบัน

เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง เปิดการเรียนการสอน หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาทางการอาชีวะและเทคนิคศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา และสาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการอุตสาหกรรม หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา

สมัยประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ในปี พ.ศ. 2542 ได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และได้กำหนดในมาตรา 10 ตอนหนึ่งว่า การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ล่าสุดกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น และได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น 8 กลุ่ม ใน 8 กลุ่มนี้ มีกลุ่ม การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 5 สาระคือ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การอาชีพ

สาระที่ 3 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 4 เทคโนโลยีสารสนเทศ

สาระที่ 5 เทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

สรุป

อุตสาหกรรมศิลป์ เป็นวิชาที่เกี่ยวกับช่างต่างๆ ได้เริ่มมีการเรียนการสอนกันก่อนที่จะตั้งเป็นโรงเรียนโดยสอนกันตามวัดวังและบ้าน ต่อมาเมื่อมีการตั้งโรงเรียนครั้งแรกก็ยังไม่มีการเรียนการสอนวิชาช่าง จนกระทั่ง พ.ศ. 2441 ได้ประกาศให้ใช้ โครงการศึกษาชาติ 2441 เป็นฉบับแรก ในโครงการศึกษานี้ได้จัดให้มีการเรียนวิชาสามัญและการศึกษาพิเศษสำหรับไปประกอบอาชีพ คือ โรงเรียนพิเศษ หรือ โรงเรียนอาชีวศึกษา โดยสอนวิชาหัตถกรรม กสิกรรม และ คฤหกิจ ต่อมาได้มีการเรียนการสอนวิชาวาดเขียน วิชาการฝีมือ วิชาเพาะปลูก และ วิชาค้าขาย

เมื่อมีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2475 มีแนวการจัดการศึกษาแบ่งเป็นสามส่วนให้เหมาะสมคือ จริยศึกษา พุทธิศึกษา พลศึกษา ประเภทของการศึกษาแบ่งเป็น สามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา สามัญศึกษา เป็นความรู้พื้นฐานโดยทั่วไป วิสามัญศึกษาหรือ การศึกษาวิชาชีพ ก็จัดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการจำเป็น เช่น วิชากสิกรรม หัตถกรรม และ พาณิชยกรรม อันเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ

ต่อมาได้มีการริเริ่มฝึกอบรมลูกหลานไทยให้มีความรู้ทางด้านช่างกล โดยได้ตั้งโรงเรียนช่างกล สอนงานช่างตีเหล็ก ช่างปรับ ช่างกลโรงงาน และช่างเครื่องยนต์ ต่อมา มีการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาที่หลากหลายขึ้น เช่น โรงเรียนช่างกล โรงเรียนการช่างสตรี โรงเรียนเย็บเสื้อผ้า โรงเรียนช่างไม้ โรงเรียนช่างเย็บหนัง โรงเรียนช่างทอ โรงเรียนเกษตรกรรม และ โรงเรียนช่างโลหะ เป็นต้น

เมื่อมีการประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 ได้กำหนดให้มืองค์สี่แห่งการจัดการศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา และ หัตถศึกษา และเมื่อมีการประกาศใช้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 และใช้หลักสูตรประโยคประถมศึกษาดอนต้น พ.ศ. 2503 ได้จัดให้มีวิชา ศิลปปฏิบัติ ซึ่งมีเนื้อหาวิชาที่หลากหลาย เช่น การตัดพับฉีกกระดาษ การทำสมุดภาพ การตกแต่งห้องเรียน การปั้นดินและวัสดุอื่น ๆ การพิมพ์แบบที่ทำด้วยสบู่ มันทะกอบ มะละกอบ การประดับกระดาษเป็นรูปต่างๆ การประดิษฐ์ของเล่นของใช้จากวัสดุพื้นเมือง การเย็บ ปัก ถัก ร้อย งานช่างไม้เบื้องต้น งานบัดกรีเบื้องต้น การปลูกไม้ประดับ การทำสวนดอกไม้ และการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ส่วนหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาดอนต้น พ.ศ. 2503 ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งมีหมวดวิชาศิลปปฏิบัติเป็นหมวดหนึ่งใน 8 หมวด ในหมวดวิชาศิลปปฏิบัติแบ่งเป็นวิชาย่อยๆ 4 วิชา คือ อุตสาหกรรมศิลป์ เกษตรกรรมศิลป์ คหกรรมศิลป์ และ ชุรกิจศิลป์ ในหลักสูตรนี้กำหนดให้มี อุตสาหกรรมศิลป์ เป็นครั้งแรก ซึ่งมีเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับงานออกแบบเขียนแบบ งานเครื่องปั้นดินเผา งานไม้ งานโลหะ งานไฟฟ้าและวิทยุ งานช่างยนต์ และงานประดิษฐ์เครื่องใช้ต่างๆ

และหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาดอนปลาย พ.ศ. 2503 มี ศิลปะหรือการช่าง โดยให้เลือกรียนศิลปะหรือการช่าง สำหรับการช่าง ให้เรียนหัวข้อการเขียนแบบและออกแบบ และเลือกรียนหัวข้ออื่นอีก 1 หัวข้อ เช่น เครื่องปั้นดินเผา งานไม้ งานโลหะ งานถักทอเครื่องรัก และเครื่องเคลือบโลหะ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาระดับปริญญาตรี โท เอก เริ่มที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เปิดสอนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการอาชีวศึกษา เมื่อปี พ.ศ. 2496 ต่อมาวิทยาลัยครูพระนคร ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง สาขาวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ และต่อมาได้ร่วม

กับวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์ และได้พัฒนาเรื่อยมาตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี โดยเปลี่ยนชื่อเป็น สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ต่อมามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน ร่วมกับวิทยาลัยครูพระนคร เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต วิชาเอกอุตสาหกรรมศึกษา ต่อมาสถาบันราชภัฏพระนคร ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ล่าสุดได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตร ป.ร.ด. (การจัดการเทคโนโลยี) เพื่อผลิตบุคลากรระดับสูงในการแก้ปัญหาและพัฒนางานของการจัดการเทคโนโลยี

สถาบันอุดมศึกษาต่างๆ อีกหลายแห่งได้เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี โท และเอก เช่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดสอนหลักสูตรสถาปัตยกรรมบัณฑิต สาขาการออกแบบอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยบูรพา ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาอุตสาหกรรมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิตสาขาอุตสาหกรรม และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการอุตสาหกรรม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตสาขาการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรครุ-

ศาสตรอุตสาหกรรมบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตร
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาการบริหารอาชีพและ
เทคนิคศึกษา และสาขาธุรกิจอุตสาหกรรมเทคโนโลยี
เทคนิคศึกษา หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิจัยและพัฒนาหลักสูตร และ สาขา
บริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา สถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง เปิดการเรียน
การสอนหลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารอาชีพศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยี
การศึกษาทางการอาชีพและเทคนิคศึกษา สาขาวิชา
หลักสูตรและการสอนอาชีพศึกษา สาขาวิชา
เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและยังเปิดการเรียน
การสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาการจัดการอุตสาหกรรม เปิดการเรียนการสอน
หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมดุษฎีบัณฑิต สาขา
วิชาการบริหารอาชีพศึกษา

ล่าสุด คณะทรวงศึกษานิเทศก์ ได้มีคำสั่งให้ใช้
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ขึ้น
และได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษา
ขั้นพื้นฐาน เป็น 8 กลุ่ม ใน 8 กลุ่มนี้ มีกลุ่ม การงาน
อาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มหนึ่ง โดยแบ่งออกเป็น 5
สาระ คือ การดำรงชีวิตและครอบครัว การอาชีพ
การออกแบบและเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ
และเทคโนโลยีเพื่อการทำงานและอาชีพ

จึงเห็นได้ว่า “อุตสาหกรรมศิลป์” ได้มีการ
พัฒนาทั้งรูปแบบและชื่อมาตามลำดับ โดยใช้ชื่อที่
หลากหลายทั้งเหมือนกันคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน
แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้มีชื่อ “อุตสาหกรรมศิลป์” ใน
วงการและระบบการศึกษาแล้ว

หวน พันธุ์พันธ์

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2544.
- _____ หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงศึกษาธิการ, 2511.
- _____ หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-2-3) พุทธศักราช 2503. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2505.
- _____ หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ศ. 4-5-6) พุทธศักราช 2503. กรุงเทพมหานคร :
กระทรวงศึกษาธิการ, 2503.
- _____ 200 ปี ของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2526.
- กรมวิชาการ หลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ, 2532.
- _____ หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำของ
คุรุสภา, 2531.
- _____ หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2521. กรุงเทพมหานคร : องค์การค้ำ
ของคุรุสภา, 2531.
- พิชัย สิริทัศนกุล. “การพัฒนาการอาชีวศึกษา,” ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542
กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคนอื่นๆ. พัฒนาการด้านการศึกษาไทย ในสมัยรัชกาลที่ 9. กรุงเทพมหานคร : โรง
พิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. สาขาการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ใน [http://
www.ripn.ac.th/elearning/Web%20Graduate/Master_17.html](http://www.ripn.ac.th/elearning/Web%20Graduate/Master_17.html)
- _____ สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครใน [http://www.ripn.ac.th/elearning/
Web%20Graduate/Master_1.html](http://www.ripn.ac.th/elearning/
Web%20Graduate/Master_1.html)
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สามยุคของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา,
2543.

วิทย์ วิศทเวทย์. ปรัชญาการศึกษาไทย 2411 - 2475. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง. หลักสูตรคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ใน <http://www.graduate.kmitl.ac.th/courses/id/id.htm>

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ หลักสูตรการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ ใน <http://www.kmitnb.ac.th/thai/course/>

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. โปรแกรมค้นหาหลักสูตรที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐใน <http://info.mua.go.th/uinfo/currsearch.asp>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร : อรรถผลการพิมพ์, 2536.